

4. Блой В., Берізко М.М., Вайс Ю. та інші. Взаємодія ринку праці та професійно-технічної освіти:/ В.Блой, М.М.Берізко, Ю. Вайс та інші -ТОВ «Формат», 2009. – 276с.

В статье обоснована необходимость оценивания эффективности предприятий для выявления наиболее прогрессивных и высокотехнологичных. На таких предприятиях легче осуществить анализ востребования профессий, состояния традиционных профессий, появление новых, в том числе интегрированных. Определены различные подходы к оцениванию эффективности предприятий. Создан экспресс-анализ предприятия с учетом динамики разных показателей.

Ключевые слова: эффективность предприятия, анализ профессий, показатели эффективности работы предприятия.

In the article the necessity of evaluating the effectiveness of enterprises to identify the most progressive and high-tech. At these enterprises easier to analyze demand professions of the traditional professions, the emergence of new, including integrated. Identified various approaches to the evaluation of the effectiveness of enterprises. Created by rapid analysis of a company, taking into account the dynamics of different indicators.

Keywords: the efficiency of the enterprise, analysis of professions, indicator of efficiency of enterprises' productivity.

УДК 008(477):687.01
ББК 63.3:878:37.24

Т.Д. Викерик
м. Київ, Україна

ЗБЕРЕЖЕННЯ ТРАДИЦІЙ НАЦІОНАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ У ТВОРЧІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ДИЗАЙНЕРІВ ОДЯГУ

Постановка проблеми. Необхідність зміни парадигми освіти призводить до вивчення культурно-історичного досвіду людства й тим самим виходить на новий рівень усвідомлення свого існування, власної долі, місця культури як соціальної пам'яті людства, що формує механізми його існування.

Водночас, культура віддзеркалює рівень інтегрованих матеріальних і духовних цінностей, що створюються, зберігаються, примножуються та використовуються людиною в конкретних хронологічних, географічних, етнічних та соціальних межах. Визначальним для майбутньої мистецької освіти повинно бути виховання національно спрямованої творчої особистості. У процесі виконання творчої роботи студент використовує попередньо набуті знання для розкриття нових зв'язків, перетворень, доповнень, для знаходження способів вирішення поставлених питань. Творча робота вимагає формулювання власних висновків, пошуку нових ідей.

Аналіз останніх досліджень. Фундамент культурології закладено роботами М. Вебера, Г. Зіммеля, Р. Кронера, О. Шпенглера, К. Ясперса та ін. Проблеми культурологічного підходу до організації педагогічної підготовки майбутніх фахівців мистецького профілю широко обговорюється у науковій літературі (Л. Коваль, Л. Масол, Н. Миропольська, О. Олексюк, В. Орлов, О. Отич, Г. Падалка, О. Рудницька, О. Шевнюк, О. Щолокова).

Аналіз існуючих досліджень і публікацій свідчить про те, що національний одяг, традиційний український зокрема, здавна визначено як складову матеріальної і духовної культури народу. Його вивченню та дослідженню історії розвитку присвячено значну кількість наукових праць, серед яких найвідоміші роботи: К. Матейко, М. Білан, Г. Стельмащук, Т. Кара-Васильєва, З. Васіна, Т. Ніколаєва та інші. Питання збереження традицій національної культури в контексті творчої діяльності дизайнера одягу не було достатньо висвітлено.

Метою статті є теоретичне обґрунтування педагогічних умов розвитку творчості майбутніх дизайнерів одягу в контексті збереження традицій та національної культури, а також окреслення напрямків оптимального використання національних традицій виготовлення одягу у підготовці фахівців різних дизайнерських напрямків.

Виклад основного матеріалу. У галузі етнографії та народознавства методика дослідження одягу є усталеною, її система склалася і випробувана часом. Одним із основних питань у вивченні одягу, як явища історичного, є його походження. Головне завдання сучасних дизайнерів одягу – подолати споживацьке ставлення до традицій і культури. Поняття культури вміщує в собі різноманітні аспекти. Культурологи нараховують у сучасній літературі близько чотирьохсот визначень терміну «культура», які доповнюють одне одного. Таку велику кількість визначень можна пояснити складністю і багатогранністю цього поняття. Так, у культурологічному словнику пропонується визначення поняття культури, як сукупності матеріальних і духовних надбань, комплексу характерних інтелектуальних і емоційних рис суспільства, що включає в себе не лише різні мистецтва, а й спосіб життя, основні правила людського буття, системи цінностей, традицій і вірувань. У вузькому сенсі – сфера духовного життя, що охоплює мову, виховання, освіту, науку, літературу, різні види мистецтв, систему релігійних вірувань, політичну, правову, побутову культуру, а також установи й організації, що забезпечують їхнє функціонування. Водночас поняття культура використовують для визначення рівня освіченості, вихованості людини, ступеня оволодіння якоюсь галуззю знань або діяльністю (культура мови, культура особистої поведінки, культура побуту тощо). Культура – означає сукупність практичних, матеріальних і духовних надбань, які відображають історично досягнутий рівень розвитку суспільства і людини і втілюються в результатах продуктивної діяльності [3, с.171].

У вітчизняній культурології, мистецтвознавстві, мистецькій освіті поки ще немає єдиних загальноприйнятих принципів розподілу культури за її видами. Учені здійснюють виділення видів культури згідно з видами людської діяльності. Як зазначала О. Рудницька: «Одним із найважливіших завдань сучасної педагогіки є посилення зв'язку між культурою та освітою. Це зумовлено тим, що саме культура фокусує систему ціннісних уявлень, які є основою особистісних орієнтирів суб'єкта, регулюють його діяльність, переводять людину в якісно інший спосіб буття – більш осмислений та упорядкований. Про взаємозалежність культури і освіти свідчить те, що завдання будь-якої освіти (загальної чи професійної) полягають у прилученні суб'єкта до культурних цінностей, а культура розвивається внаслідок освітніх процесів і при зміні поколінь зберігається як самовідтворююча система певних норм і зразків життя суспільства.» На думку, О. Рудницької, у теорії та практиці педагогічної діяльності ще мало відомо про механізми передачі художньо-образної інформації в процесі спілкування з мистецтвом, про її культурологічну дієвість. У деяких розробках цих питань спостерігається тенденція надто прямолінійного тлумачення взаємозв'язку мистецтва і світогляду, мистецтва і професійної підготовки майбутнього фахівця [6, с.82-89].

Л. Корницька наголошує, що одним з пріоритетних напрямів у підготовці майбутніх фахівців дизайнерів одягу є використання культурних, мистецьких, здобутків минулих поколінь, що сприяють формуванню професійних умінь і навичок, стильового моделювання одягу на основі фольклорно-етнографічного матеріалу. У дизайні одягу цілком прийнятно запозичувати й адаптувати мотиви минулого; більше того, це важливий спосіб одержання основного матеріалу. Для цього слід не поспішаючи знаходити елементи, котрі надихають на створення креативно нового у поєднанні з традиційним. Знання історичних і культурних надбань свого народу не тільки підносить національну гідність: вони потрібні для використання кращих традицій у будь-якій практиці сьогодення. Протягом століть народом формувалися цінності, які дали витоки багатьом реаліям, а подекуди і зараз збагачують наше життя. Лише зберігаючи національну неповторність, можна внести внесок у загальну скарбницю народів, тому що справжня інтеграція можлива лише на терені кращих національних надбань. Етнографічні особливості того чи іншого народу – важлива складова світової культури [3, с.325].

Т. Ніколаєва зазначає, що науковий погляд допомагає також зрозуміти багатогранність такого феноменального явища культури як костюм, в якому гостро перетинаються, часом протилежні за своєю суттю, питання і проблеми: масовість та унікальність; стиль, мода і традиція; мистецтво і промисловість; професіоналізм і кустарність; філософія, естетика, психологія й утилітарність; національне та інтернаціональне – світові досягнення і духовні цінності рідної культури [5, с.293].

Якщо розглядати українське традиційне вбрання, як ансамблевий комплекс – стрій, відразу привертає увагу його подібність по всій території України. Спільні риси традиційного вбрання відкривають фундаментальні основи єдності народу, глибинні витoki етносу, пов'язані з типом його господарської діяльності, залежної в свою чергу від природного середовища. Характерною рисою традиційного українського вбрання є його декоративна мальовничість, яка відображає розвиток ремесел, високу культуру виробництва матеріалів для одягу, створення різноманітних його форм, володіння багатьма видами і техніками опорядження та декорування одягу. У цьому контексті український народний стрій вирізняється значною варіативністю. Найбільш характерні відмінності науковці відзначають у костюмах, що побутували на Лівобережжі та Правобережжі, на Слобожанщині та частково на Поділлі [4, с.57-61]. *Традиція в одязі* – це успадкованість від попередніх поколінь досвіду прийомів створення костюма, його форм, художніх рішень; передача цього досвіду від покоління до покоління. Заснований на традиції костюм – це такий, що набув характеру традицій, звичаїв, усталеності, віддзеркалюючи погляди, смаки, норми поведінки свого народу. Традиція закладає основу, так би мовити, генетичного коду, який завжди знаходиться у підсвідомості людини, представника конкретної культури, виявляючись у світобаченні, поглядах, психології, стереотипах поведінки. Кожний народ, а також його окремий представник, особистість – несе в собі відображення багатовікових традицій своєї культури. Навіть таке інтернаціональне, динамічне і завжди несподіване явище як мода, у кожного народу має специфічне забарвлення, характерні узагальнюючі тенденції. Наприклад, французька мода – це завжди фантастична вишуканість, шарм, витонченість; англійська – класична елегантність, сміливий авангардизм; в італійській моді відчутна конструктивна добротність, естетична виваженість, гуманістичні витoki; американська мода – це безмежна широкоформатність творчих ідей, еклектизм і демократичність і т.п.[5, с.293].

Мода і традиції, здається поняття несумісні і протилежні в своїй основі. Мода – явище інтернаціональне, знаходячись на пульсі часу, завжди являється несподіваністю, новизною, запереченням того, що було вчора, спрямованістю у майбутнє з урахуванням останніх досягнень технічного розвитку. Традиції ж, на противагу моді, – явища культури усталені, відібрані віками, це мудрість і досвід народу, що бережливо передавався від покоління до покоління, від майстра до майстра, зберігаючи техніку кустарного виробництва, живий подих ручної праці, багатство національної культури. І, водночас, народні традиції не випадково лягли в основу формування професіонального моделювання, завжди являючись невичерпним творчим джерелом при створенні спрямовуючих колекцій.

Недивлячись на рукотворність традиційного одягу, саме в народному моделюванні закладений принцип масовості та індивідуальності вбрання. На єдиній відпрацьованій конструкції кожного без винятку елементів традиційних комплексів, використовуючи одну й ту ж саму місцеву орнаментальну систему і техніки виконання та інші узагальнюючі способи і прийоми створення вбрання, досягалась – з одного боку місцева ідентичність народного костюма, з іншого – художня унікальність кожного окремого зразка. Різні варіації поєднання і способів носіння деталей комплексу, поруч із їх рукотворною неповторністю, додатково підкреслювали образну індивідуальність та особисту майстерність виконавця. Це один із феноменів мистецтва традиційного костюма, який базується на багатстві народних прийомів, довготривалому досвіді створення великої кількості художніх варіантів вбрання на єдиній

функціональній і конструктивній основі. Такий підхід ніколи не втратить свого значення для освоєння і використання в сучасному творчому процесі [5, с.294].

Особистість, вихована в душі культурності керується визнанням за кожним етносом права на особливості своєї культури, світосприймання, звичаїв, смаків, традицій, що відображають специфіку історичного й соціального буття свого народу. Творчість дизайнера – це постійне відкриття нового та прекрасного в повсякденному. Творча особистість здатна «бачити», «почувати», «чути» те, що багато хто просто не помічає. Імпульси, які він одержує з навколишнього світу за допомогою емоційних асоціацій, викликають у художника певні образи. Образотворче мистецтво є природним середовищем для розвитку та сприйняття естетичної, творчої, гармонійної особистості. На заняттях з образотворчого мистецтва майбутні дизайнери вчаться відчувати та розуміти істинні цінності життя, прагнути до краси. Образи мистецтва наочні та переконливі, вони здатні передавати обсяг і простір, природу, розкривати складний світ людських почуттів і характерів, втілювати загальнолюдські і національні, гуманістичні традиції і звичаї, соціальний досвід попередніх поколінь. Використання на заняттях з образотворчого мистецтва різноманітних дидактичних можливостей з урахуванням особливостей національної спадщини, соціального середовища ефективно впливає не тільки на розвиток пізнавальних інтересів, художнього смаку, але й сприяє становленню етнічної самосвідомості, не порушуючи принципу культурного релятивізму в діалозі культур [7, с.76]. Розробка методики формування творчих здібностей є сукупністю різних способів цілеспрямованого їх розвитку. А це дає можливість підготувати фахівця, здатного самостійно діяти, аналізувати ситуацію і знаходити оптимальний варіант вирішення проблеми, швидко орієнтуватися в своїй професійній роботі.

Наприклад, І. Єременко акцентує увагу на тому, що творчим джерелом при створенні дизайнером колекції одягу може бути звернення до етнічних і історичних мотивів, предмети декоративно-прикладного мистецтва, історичний, національний і класичний костюми. У даній ситуації в дизайнера в ролі праобразу виступає сам костюм. Його завданням стає: вивчення й аналіз усіх складених існування конкретної форми одягу в конкретному суспільстві. Епоха, її вдачі й естетичний ідеал, форма і силует костюма, конструкція і крій, тканини і фактури, колірні переваги і декор, семантика і знаковість костюма. Є весь результатний для створення композиції одяг, необхідне тільки творче, продумане і цікаве для сучасності прочитання.

Творчий процес – надзвичайно складне, деколи нез'ясовне явище, але його можна піддати деякому аналізу. У дизайні важливо прослідкувати, як відбувається придумування, фантазування не взагалі, а на задану тему, і яким чином досягається результат Творча робота зі створення етнічної дизайн-розробки вимагає попереднього аналізу джерела творчості (на прикладі національного костюма), його цілісного ансамблю й окремих складових. Необхідно визначити головне й істотне в ансамблі і відкинути другорядне і незначне. Трансформація джерела творчості в сучасні форми одягу починається зі збору матеріалу і ґрунтовного його вивчення. Народний костюм, як об'єкт натхнення, дизайнерові необхідно глибоко відчувати і зрозуміти для створення власних творчих ідей, які тими або іншими якостями нагадуватимуть першоджерело. Пошуки характеру форми або декору можуть проходити декількома шляхами: аналогією з народним костюмом (етнографічний, реконструктивний, імітаційний, стилізаторський метод), творче переосмислення (інтерпретативний метод) і асоціативне рішення в плані пошуку нових нетрадиційних рішень костюма [1, с.45-46]. Можливе пряме запозичення окремих властивостей костюма, якщо вони відповідають сучасним тенденціям в одязі (крій, мотив орнаменту і т.д.). Метод творчого переосмислення дозволяє вільніше обходитися з кроєм, орнаментом, колірними поєднаннями традиційного костюма. У процесі виконання творчої роботи студент використовує попередньо набуті знання для розкриття нових зв'язків, перетворень, доповнень, для знаходження способів вирішення поставлених питань. Творча робота вимагає формулювання власних висновків,

пошуку нових ідей. Досліджуючи й аналізуючи конкретний костюм або костюм конкретної епохи, дизайнер вивчає його і веде пошуки нових рішень наступними прийомами: трансформація форми і її складових; комбінування деталей усередині зміненої форми; зміна пропорційних розчленовувань усередині певної форми; зміна прийомів декорування форми.

Висновки. Отже, культура як концентрований досвід попередніх поколінь із однієї сторони та виховання й освіта з іншої сторони не можуть бути відокремлені один від одного. Ґрунтовні знання традицій в одязі, поєднання технічних досягнень, сучасних естетичних вимог національної культури та художньо-естетичної підготовки, допоможуть дизайнеру одягу прилучитись до творчої діяльності та вдосконалити свій професіоналізм. Це дасть змогу зберегти культурний зв'язок поколінь і можливість не втратити самотності своєї культури. Використання традицій народного костюма знайшло подальший розвиток у проектуванні сучасного одягу різного призначення. Сорочковий крій, прилеглий силует, розширення нижньої частини від лінії талії, декоративні вставки, складний крій спинки – все це надає сучасним моделям свіжість, незвичність і фольклорну романтичність.

Література:

- 1.Сременко І.І. Джерело натхнення в дизайні одягу: аспекти вивчення і використання в творчому процесі // Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв: Зб. наук. пр. / За ред. Даниленка В.Я. – Харків: ХДАДМ, 2007. – № 9. – С. 41-48.
- 2.Корінний М.М., Шевченко В.Ф. Короткий енциклопедичний словник з культури. – К.: Україна, 2003. – 384 с. – С. 171.
- 3.Корницька Л.А. Проектування змісту технологічної підготовки інженерів-педагогів швейного профілю з використанням елементів етнодизайну // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми // Зб. наук. пр. – Вип. 12 / Редкол.: І.А. Зязюн (голова), та ін. – Київ-Вінниця: ДОВ «Вінниця», 2006. – С. 323-329.
- 4.Лагода О.М. Ансамблевий комплекс українського традиційного вбрання як зразок протодизайну одягу / Лагода О.М. // Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв: Зб. наук. пр. / За ред. Даниленка В.Я. – Харків: ХДАДМ, 2006. – № 11. – С. 57-62.
- 5.Ніколаєва Т.О. Український костюм. Надія на ренесанс. – К.: Дніпро, 2005. – 320 с. – С. 293.
- 6.Рудницька О. Мистецтво у розвитку культури студентів / Рудницька Оксана // Діалог культур: Україна у світовому контексті: Мистецтво і освіта: Зб. наук. праць / Ред. кол. І.А. Зязюн (голов. ред.), С.О. Черепанова (упоряд. і відп. ред.), Н.Г. Ничкало, О.П. Рудницька та ін. – Львів: Каменяр, 1998. – Вип. 3. – 600 с. – С. 82-89.
- 7.Ушнурцева Н.Н. Изобразительное искусство в поликультурном образовании // Искусство и образование. – Москва. – № 3. – 2007. – С. 71-76.

У статті теоретично обґрунтовано науково-педагогічні засади творчої діяльності дизайнера одягу як оптимально можливі для успішного розвитку творчого потенціалу. Обґрунтовується зміст поняття «національна культура» і його складові елементи.

Ключові слова: культура, національна культура, дизайнери одягу, творчість, творчі здібності, традиція в одязі.

В статье теоретически обосновываются научно-педагогические основы творческой деятельности дизайнера одежды как оптимально возможные для успешного развития творческого потенциала. Обосновывается содержание понятия «национальная культура» и его составляющие элементы.

The article grounds scientific and pedagogical aspects creative work of a designer of cloth as optimally possible for successful development of creative potential. The lawyer's national culture as a conception and components of it arc being substantiated in contents.

Keywords: culture, national culture, designer of cloth, creative work, creative capable, tradition in cloth.